

21 Δεκεμβρίου 2015

Άρθρο της :
Ανδριανής-Άννας Μητροπούλου
Δικηγόρου- Πρώ ην Νομικού Συμβούλου στην ΠΑΣΕΓΕΣ

Οι Μετατροπές των Ενώσεων Αγροτικών Συνεταιρισμών (ΕΑΣ) των Κοινοπραξιών Αγροτικών Συνεταιριστικών Οργανώσεων (ΚΑΣΟ) και των Κεντρικών Συνεταιριστικών Ενώσεων (ΚΕΣΕ) σε Αγροτικούς Συνεταιρισμούς (ΑΣ) και Αγροτικές Εταιρικές Συμπράξεις (ΑΕΣ), και των Συνεταιριστικών Εταιρειών (ΣΕ) σε ΑΕΣ, υπό το φως των διατάξεων των ν. 4015/2011 και 2810/2000 και της παραγράφου 15 του άρθρου 61 του ν. 4277/2014, όπως ισχύουν.

A. 1. Ο ν. 2810/2000 «Αγροτικές Συνεταιριστικές Οργανώσεις» (ΑΣΟ), όπως ίσχυσε πριν την τροποποίησή του, υπήρξε ο καλλίτερος νόμος για τους αγροτικούς συνεταιρισμούς. Είχε συνταχθεί, σύμφωνα με το πνεύμα αλλά και το γράμμα σε πολλές διατάξεις του, των 7 διεθνών συνεταιριστικών αρχών και των συνεταιριστικών αξιών, όπως αναφέρονται στην αιτιολογική του έκθεση και με βάση τις οποίες πρέπει να ερμηνεύεται η συνεταιριστική νομοθεσία (**Βλ. Σ. Κιντής, Χάος στη νομολογία για τους συνεταιρισμούς-Η απουσία κρατικής μέριμνας στο θεσμό, ΝΟΒ 1999 σελ. 70**). Είχε «δωρική» σύνταξη και περιεχόμενο και παρείχε στους συνεταιρισμούς την απόλυτη ελευθερία να ρυθμίσουν τα του οίκου τους, αναλαμβάνοντας βεβαίως την ευθύνη της επιχειρηματικής τους δράσεως. Το κράτος όφειλε να βρίσκεται μακριά από τους συνεταιρισμούς έχοντας μόνο την μέριμνα για την ανάπτυξή τους, σύμφωνα με την ρητή επιταγή του άρθρου 12 παρ. 4 του Συντάγματος.

Η μόνη αδυναμία του νόμου αυτού, κατά την άποψή μας ,ήταν η κατάργηση του Εποπτικού Συμβουλίου. Απεδείχθη στην πράξη ότι ήταν ένα λάθος. Ο Εσωτερικός Έλεγχος στον Συνεταιρισμό είναι επιβεβλημένος και μάλιστα, όταν γίνεται από έμπειρα και με συνεταιριστική εκπαίδευση μέλη των συνεταιρισμών, μπορεί να αναστείλει την εφαρμογή μη ορθών επιχειρηματικά αποφάσεων ή να υποδείξει την λήψη ορθών αποφάσεων ή μέτρων , όπως για τη φορολογική διευκόλυνση των συνεταιρισμών. Αυτό τουλάχιστον αποδεικνύει η διεθνής συνεταιριστική εμπειρία.

Το γεγονός ότι οι αγροτικοί συνεταιρισμοί δεν απέδωσαν τα αναμενόμενα , παρά την ορθότητα και πληρότητα της ισχύουσας νομοθεσίας τα τελευταία χρόνια, οφείλεται αποκλειστικά σε δυο λόγους, τους οποίους «πολεμούσε» ο ν. 2810/2000. Στην αναστολή της

λειτουργίας των εκπαιδευτικών συνεταιριστικών σχολών και στην κρατική και κομματική παρέμβαση στους συνεταιρισμούς. Αυτό οδήγησε σταδιακά στην άγνοια του ορθού τρόπου της λειτουργίας του θεσμού. Αυτό απεδείχθη και στην πράξη, όταν οι συνεταιριστές κλήθηκαν να εφαρμόσουν τον ν. 4015/2011, ο οποίος ανέδειξε ολόκληρη την παθογένεια, που δημιούργησε κυρίως η έλλειψη συνεταιριστικής παιδείας.

Έλλειψη συνεταιριστικής εκπαίδευσης και κρατικός-κομματικός παρεμβατισμός αφενός και νόμος 2810/2000 αφετέρου, είναι έννοιες, που κινούνται παράλληλα, συνεπώς δεν πρόκειται ποτέ να συναντηθούν.

2. Ο ν.2810/2000, πιστός στην 4^η συνεταιριστική αρχή, παρείχε την δυνατότητα στους συνεταιρισμούς να συνεργάζονται μεταξύ τους, με σκοπό την εξυπηρέτηση των αναγκών τους, κυρίως, για την δημιουργία μεταξύ τους οικονομικών κλίμακος.

Έτσι ο νόμος προέβλεπε την σύσταση τριών συνεταιριστικών βαθμίδων, με πυραμιδική διάρθρωση. Τους πρωτοβάθμιους αγροτικούς συνεταιρισμούς (ΑΣ) με μέλη φυσικά πρόσωπα αγρότες, τους δευτεροβάθμιους αγροτικούς συνεταιρισμούς, οι οποίοι συνιστώντο από πρωτοβάθμιους αγροτικούς συνεταιρισμούς, και καλούντο Ενώσεις Αγροτικών Συνεταιρισμών (ΕΑΣ) και τους τριτοβάθμιους αγροτικούς συνεταιρισμούς, οι οποίοι συνιστώντο από Ενώσεις Αγροτικών Συνεταιρισμών, και ονομάζοντο Κεντρικές Συνεταιριστικές Ενώσεις (ΚΕΣΕ), οι οποίες -τελευταίες -είχαν ως αντικείμενο δραστηριότητάς τους κυρίως ένα προϊόν ή ομάδα ομοειδών προϊόντων, όπως κρασί και προϊόντα αμπελουργίας, σιτηρά, λάδι και ελιές, σύκα, κτηνοτροφικά προϊόντα, μέλι, πτηνοτροφικά προϊόντα. κλπ.

Προέβλεπε επίσης την σύσταση Κοινοπραξιών Αγροτικών Συνεταιρισμών, (ΚΑΣΟ) οι οποίες συνιστώντο από Αγροτικούς Συνεταιρισμούς και Ενώσεις Αγροτικών Συνεταιρισμών. Οι ΚΑΣΟ εντάσσονταν στους δευτεροβάθμιους συνεταιρισμούς. (Άρθρο 1 παρ.2 και 3 του ν.2810/2000, όπως ίσχυσε πριν από την τροποποίησή του).

Η διαβάθμιση των συνεταιρισμών είχε αποτελέσει ρύθμιση και του πρώτου νόμου για τους συνεταιρισμούς (602/1915), ο οποίος είχε δεχθεί επιρροές από την Γερμανική νομοθεσία.

Τα μέλη των δευτεροβάθμιων και τριτοβάθμιων αγροτικών συνεταιρισμών θα έπρεπε να

συγκεντρώνουν **την παραγωγή των μελών τους** και να την παραδίδουν στην δευτεροβάθμια ή τριτοβάθμια συνεταιριστική οργάνωση, για μεταποίηση, πώληση κλπ, σύμφωνα με τον καταστατικό σκοπό της κάθε οργάνωσης, αν δηλαδή η δευτεροβάθμια ή η τριτοβάθμια οργάνωση αναλάμβανε αυτές τις δραστηριότητες. .Αυτή είναι η νόμιμη και φορολογικά ορθή λειτουργία των ανωτέρου βαθμού αγροτικών συνεταιριστικών οργανώσεων, πέραν των δραστηριοτήτων των προμηθειών και λοιπών υπηρεσιών, που μπορούσαν να κάνουν, εφόσον τις δραστηριότητες αυτές δεν αναλάμβαναν οι πρωτοβάθμιοι συνεταιρισμοί, οι οποίοι, για το σκοπό αυτό συνιστούσαν και συναλλάσσοντο με τις ανώτερου βαθμού οργανώσεις.

3. Τέλος ο ν. 2810/2000, έδινε την δυνατότητα στους αγροτικούς συνεταιρισμούς όλων των βαθμίδων να συνιστούν μεταξύ τους ή / και με τρίτα φυσικά ή νομικά πρόσωπα Ανώνυμες Εταιρείες (ΑΕ) σύμφωνα με τις διατάξεις του κ. ν 2190/1920 και Εταιρείες Περιορισμένης Ευθύνης (ΕΠΕ) σύμφωνα με τις διατάξεις του ν. 3190/1955 (Άρθρο 32 του ν. 2810/2000) ,τις οποίες ονόμαζε Συνεταιριστικές Εταιρείες (ΣΕ). Ο νόμος για την σύσταση μιας ΣΕ, έθετε δυο περιορισμούς. Οι μετοχές μιας ΣΕ, έπρεπε να είναι στο σύνολό τους ονομαστικές, και οι συνεταιριστικές οργανώσεις ,όταν συνέπρατταν με τρίτα φυσικά ή νομικά πρόσωπα, για την σύσταση των εταιρειών αυτών έπρεπε να κατέχουν υποχρεωτικά το 51% των μετοχών ή των μεριδίων της εταιρείας, σε ολόκληρο το βίο της εταιρείας.

Άποψή μας είναι ότι οι συνεταιρισμοί, μόνο υπό τις άνω προϋποθέσεις, μπορούσαν να συστήσουν ή να συμμετέχουν στην σύσταση μιας Α.Ε ή μιας ΕΠΕ δηλαδή μόνο υπό το καθεστώς του ν. 2810/2000. Επίσης άποψή μας είναι ότι οι συνεταιρισμοί δεν μπορούν να συνιστούν ή να συμμετέχουν στην σύσταση Α.Ε ή ΕΠΕ (κεφαλαιουχικές εταιρείες), εκτός των διατάξεων της εκάστοτε ισχύουσας συνεταιριστικής νομοθεσίας. Και τούτο διότι συνεταιρισμός και ανώνυμη εταιρεία είναι έννοιες εξ ορισμού, ασύμβατες. Γι' αυτό άλλωστε ο συνεταιρισμός έχει χαρακτηριστεί ,ως φιλοξενούμενος θεσμός του εμπορικού δικαίου.

4. Ο ν. 2810/2000, παρείχε τη δυνατότητα της συγχώνευσης **ομοιόβαθμων** αγροτικών συνεταιρισμών κάθε βαθμού, με τον τρόπο και την διαδικασία, που ορίζει το άρθρο 21 του νόμου αυτού. Το ομοιόβαθμο στην συγχώνευση είναι αυτονόητο, διότι λόγω της πυραμδικής διάρθρωσης του θεσμού στην συνεταιριστική συνεργασία, δεν υφίσταται νομική μορφή συνεταιρισμού, στην οποία μπορεί να συμμετέχουν φυσικά πρόσωπα μαζί με νομικά π.χ αγρότες με ενώσεις συνεταιρισμών και κεντρικές συνεταιριστικές ενώσεις ή κοινοπραξίες. Συνεπώς συγχώνευση, υπό το καθεστώς του ν. 2810/2000, νοείται μόνο μεταξύ πρωτοβαθμίων αγροτικών συνεταιρισμών ή δευτεροβαθμίων ή τριτοβαθμίων, όπου από την συγχώνευση,
προκύπτουν όμοια με τα συγχωνευόμενα νομικά πρόσωπα.

Περαιτέρω με τις παραγράφους 11 και 12 του άρθρου 22 του ίδιου νόμου, ορίστηκαν τα ακόλουθα :

« 11. Δευτεροβάθμια ή τριτοβάθμια Α.Σ.Ο μπορεί να μετατραπεί σε Ανώνυμη Εταιρεία (Α.Ε.) ή Εταιρεία Περιορισμένης Ευθύνης (Ε.Π.Ε.)...«12. Κατά τα λοιπά για την μετατροπή εφαρμόζονται ανάλογα οι διατάξεις του κ.ν 2190/1920 και 3190/1955 . Στις προερχόμενες από την μετατροπή Α.Ε και ΕΠΕ, μπορεί να εισέλθουν νέοι μέτοχοι ή εταίροι, αντίστοιχα».

Συνεπώς ο νόμος ,προέβλεπε τη μετατροπή **μόνο** μιας ΕΑΣ,ΚΕΣΕ και ΚΑΣΟ σε Ανώνυμη Εταιρεία ή ΕΠΕ ,στην οποία όμως μέτοχοι παρέμεναν αρχικά αγροτικές συνεταιριστικές οργανώσεις. Η μετατροπή αυτή αποτελεί την

«κλασική»

μετατροπή,

που προβλέπεται στην κείμενη νομοθεσία, δηλαδή στην μεταβολή του νομικού μανδύα του νομικού προσώπου. Σχολιάζουμε μόνο το δεύτερο εδάφιο της άνω παραγράφου 12, σύμφωνα με το οποίο παρέχεται η δυνατότητα εισόδου νέων μετόχων ή εταίρων στις μετατρεπόμενες ΕΑΣ,ΚΑΣΟ,ΚΕΣΕ. Θεωρούμε αυτονόητο ότι οι νέοι μέτοχοι θα είναι αγροτικές συνεταιριστικές οργανώσεις, κατά την έννοια της μετατροπής της άνω παραγράφου 11 ή/και τρίτα φυσικά ή νομικά πρόσωπα, κατά την έννοια του άρθρου 32 του νόμου δηλαδή της σύστασης συνεταιριστικών εταιρειών, ως άνω, δεδομένου ότι ο νόμος ρυθμίζει θέματα των αγροτικών συνεταιριστικών οργανώσεων.

Είναι αυτονόητο επίσης ότι ο ν. 2810/2000,όπως και κάθε συνεταιριστικός νόμος από τον ν. 602/1915, μέχρι και σήμερα, δεν θα μπορούσε να προβλέπει την μετατροπή ενός πρωτοβάθμιου αγροτικού συνεταιρισμού, με μέλη φυσικά πρόσωπα σε ανώνυμη εταιρεία, διότι έτσι καταργεί τον συνεταιριστικό θεσμό. **Η ανώνυμη εταιρεία βρίσκεται στον**

αντίποδα του συνεταιρισμού

.Ο

συνεταιρισμός αποτελεί συνεργασία προσώπων, είναι κατ' εξοχήν ανθρωποκεντρικός θεσμός, ενώ η ανώνυμη εταιρία αποτελεί συγκέντρωση κεφαλαίων. Βασική επιδίωξη μιας ΑΕ είναι η δημιουργία κέρδους, ενώ ένας συνεταιρισμός λειτουργεί άριστα, όταν μπορεί να εξυπηρετεί τα μέλη του, καλύπτοντας μόνο το κόστος.

Στο σημείο αυτό, να μου επιτραπεί μια αναφορά στα συνεταιριστικά επιτεύγματα από στοιχεία, που έχουμε στην διάθεσή μας, από την Διεθνή Οργάνωση Εργασίας (ILO) του ΟΗΕ, τα οποία επιβεβαιώνουν ότι οι συνεταιρισμοί ευημερούν σε περιόδους κρίσης, αυξάνουν τον κύκλο εργασιών τους και έχουν την δυνατότητα να επιφέρουν κοινά οφέλη,

σύμφωνα με τον ρόλο που διαδραματίζουν σε κοινωνικό και επιχειρηματικό επίπεδο.

Οι συνεταιριστικές επιχειρήσεις δραστηριοποιούνται σε όλους τους τομείς της οικονομίας, με την δημιουργία αγροτικών συνεταιρισμών , χρηματοοικονομικών, δασοκομίας, στεγαστικών συνεταιρισμών, βιομηχανικών, εκπαιδευτικών, συνεταιρισμών υπηρεσιών, όπως τηλεφωνικών δικτύων, αρδευτικών, πετρελαίου, μεταφορών, συνεταιρισμών υγειονομικής περίθαλψης, βρεφικών και παιδικών σταθμών και ηλεκτρικής ενέργειας.

Αναφέρουμε δυο παραδείγματα. **Το πρώτο αφορά στη δυνατότητα των συνεταιρισμών να αναχαιτίζουν την κρίση:**

Η Φινλανδία διατηρούσε εμπορικές σχέσεις με την Σοβιετική Ένωση, οι οποίες κατέρρευσαν μετά την πτώση του κομμουνιστικού καθεστώτος. Τότε 1.200 συνεταιρισμοί έδωσαν δουλειά σε ανέργους.

Το δεύτερο αφορά στη δύναμη της συνεταιριστικής επιχείρησης.

Ο συνεταιριστικός όμιλος Mondragon στην περιοχή των Βάσκων στην Ισπανία, διαθέτει **100**
εργ

οστάσια, τα οποία ανήκουν σε

89.000 μέλη.

Εκτός από τις βιομηχανικές μονάδες, ο όμιλος διαθέτει Πολυτεχνείο, Πανεπιστήμιο Ανθρωπιστικών Σπουδών, Ερευνητικά Ινστιτούτα, σύστημα υγειονομικής περίθαλψης και ασφάλισης εργαζομένων και καταναλωτικό συνεταιρισμό. Στις ΗΠΑ υπάρχουν 900 συνεταιριστικές εταιρείες παραγωγής ρεύματος στον γεωργικό τομέα τροφοδοτώντας το μισό δίκτυο ηλεκτρικής ενέργειας της χώρας. Το ρεύμα δίνεται σε τιμή κόστους **με την εφαρμογή της συνεταιριστικής μεθόδου της επιστροφής του πλεονάσματος.** Στις σκανδιναβικές χώρες οι συνεταιρισμοί πρωτοστάτησαν στην παραγωγή της πράσινης ενέργειας. Σήμερα, οι συνεταιριστικές επιχειρήσεις του 1.000.000.000, μελών παρέχουν πάνω από 100 εκατομμύρια θέσεις εργασίας, 20% περισσότερες από αυτές, που προσφέρουν οι πολυεθνικές επιχειρήσεις. Επί πλέον νέα μέλη εντάσσονται στις συνεταιριστικές τράπεζες, παρά την οικονομική κρίση. Καμία συνεταιριστική τράπεζα στον κόσμο δεν ζήτησε και δεν πήρε κρατική ενίσχυση λόγω της οικονομικής κρίσης. Οι Συνεταιρισμοί NOYNOY, ARLA κ. λ. π, έχουν κατακλύσει τον πλανήτη. (Βλ. Δίκτυο ΚΑΠΑ, διαδίκτυο)

Β. 1. Ο ν. 4015/2011 «Θεσμικό πλαίσιο, για τους αγροτικούς συνεταιρισμούς, τις συλλογικές οργανώσεις και την επιχειρηματικότητα του αγροτικού κόσμου-Οργάνωση της Εποπτείας του Κράτους», **όπως ίσχυσε πριν την τροποποίησή του**, υπήρξε ένας νόμος, ο οποίος λόγω του μεγάλου αριθμού των νομοτεχνικών ατελειών του, των κενών του και κυρίως της ασάφειας στις διατάξεις του, για την συγχώνευση και μετατροπή των αγροτικών συνεταιριστικών οργανώσεων, κατέστη εξαιρετικά δύσκολος στην εφαρμογή του.

Ουσιαστικά ο νόμος αυτός **καταργεί τις βαθμίδες** των αγροτικών συνεταιριστικών οργανώσεων και υποχρεώνει κατά συνέπεια, τις δευτεροβάθμιες (ΕΑΣ,ΚΑΣΟ) και τριτοβάθμιες αγροτικές συνεταιριστικές οργανώσεις (ΚΕΣΕ) να μετατραπούν είτε σε (πρωτοβάθμιους) αγροτικούς συνεταιρισμούς, (ΑΣ) είτε σε Αγροτικές Εταιρικές Συμπράξεις (ΑΕΣ- ανώνυμες εταιρείες), με μετόχους όμως μόνον αγροτικούς συνεταιρισμούς.(Άρθρο 6).

Γνωστός συνεταιριστής εξομολογήθηκε ότι, στην προσπάθειά του να υλοποιήσει τις διατάξεις περί μετατροπής μιας Ενώσεως Αγροτικών Συνεταιρισμών (ΕΑΣ) σε (πρωτοβάθμιο) Αγροτικό Συνεταιρισμό (ΑΣ) , τις οποίες επέβαλε ο νόμος,(άρθρο 19) διαπίστωσε ,κατόπιν έρευνας ,κυρίως νομικής του θέματος, ότι κάθε Ένωση Συνεταιρισμών υλοποιούσε την μετατροπή με τον δικό της τρόπο, αυτοσχεδιάζοντας.

Η αρχική ερμηνευτική εγκύκλιος του αρμοδίου Υπουργείου, μάλλον περιέπλεξε, παρά έδωσε λύση στα θέματα. Για το λόγο αυτό κάποιες τροποποιήσεις του νόμου έγιναν άμεσα αναγκαίες. Η αναγκαιότητα των τροποποιήσεων προέκυψε και από σφάλματα του νόμου, κομβικής σημασίας, η εφαρμογή των οποίων αναιρούσε την έννοια του συνεταιρισμού.

Αναφέρουμε δύο παραδείγματα : Το άρθρο 19 παρ. 4 και 10 όριζαν:

*«4. Για την εφαρμογή των διατάξεων του παρόντος άρθρου η ακίνητη και κινητή περιουσία των ΕΑΣ, οι οποίες μετατρέπονται σε ΑΣ ή ΑΕΣ συνιστά οικονομικό σύνολο, σύμφωνα με το άρθρο 483 του Κώδικα Πολιτικής Δικονομίας (Κ.Πολ.Δ.) και αποκλείεται κάθε αυτούσια διανομή. Οι ΑΣ, οι οποίοι επιλέγουν να μην συμμετέχουν στη μετατροπή δικαιούνται να λάβουν την αξία της μερίδας τους, **η οποία αποτιμάται κατά τη διαδικασία των άρθρων 473 και επόμενα του ίδιου***

Κώδικα. Οι σχετικές με τη μερίδα τους αξιώσεις των ΑΣ δεν ικανοποιούνται πριν από την παρέλευση τριετίας από την ολοκλήρωση της διαδικασίας μετατροπής. Απαγορεύεται η εκποίηση κάθε ακινήτου των ΕΑΣ που μετατρέπονται έως και την ολοκλήρωση της διαδικασίας μετατροπής...

10.Οι υπεραξίες που προκύπτουν στην αποτίμηση των παγίων στοιχείων κατά

τη διαδικασία μετατροπής ή συγχώνευσης των ΕΑΣ, ΚΕ.Σ.Ε., Κ.Α.Σ.Ο. και Συνεταιριστικών Εταιρειών σε ΑΣ και ΑΕΣ δεν φορολογούνται εφόσον κεφαλαιοποιούνται.....».

Η άνω παράγραφος 4 καταργήθηκε (άρθρο 61 ν. 4277/2014) και αντικαταστάθηκε με το δεύτερο εδάφιο της παρ.3 περιπτ. β) υποπερίπτωση ββ) του άρθρου 19 του ν. 4015/2011, ως εξής :

ββ) Πρωτοβάθμιοι Αγροτικοί Συνεταιρισμοί καθώς και φυσικά πρόσωπα-μέλη των συγχωνευόμενων συνεταιρισμών, που δεν επιθυμούν τη συγχώνευση, μπορούν να αποχωρήσουν. Οι αποχωρούντες λαμβάνουν την αξία της συνεταιρικής τους μερίδας κατά τους όρους του καταστατικού τους.

Η άνω τροποποίηση ήταν επιβεβλημένη, διότι, η συνεταιριστική περιουσία είναι αδιανέμητος και αποτελεί περιουσία γενεών, όπως ρητά προβλέπεται και σε όλα τα καταστατικά των αγροτικών συνεταιρισμών όλων των βαθμίδων (βλ. υποδείγματα, □ ιστοσελίδα ΠΑΣΕΓΕΣ και Κ. Παπαγεωργίου, Βιώσιμη Συνεταιριστική Οικονομία, 2004, σελ. 551).

Αυτό σημαίνει □ ότι το μέλος, που αποχωρεί, □ λαμβάνει την ονομαστική αξία της

μερίδας

του, το ύψος της οποίας ορίζεται στο καταστατικό του συνεταιρισμού, με πιθανή προσαύξηση, σύμφωνα με την διαχειριστική χρήση του τελευταίου έτους αποχώρησης. Εάν υπάρχει ζημία μειώνεται ανάλογα.

Ακολούθως και η άνω παράγραφος 10 αντικαταστάθηκε, με την περίπτωση ε) της παρ.9 του άρθρου 61 του ν.4277/2014, ως εξής :

*«10. Οι ΑΣ, οι ΕΑΣ, οι ΚΕΣΕ οι ΚΑΣΟ και οι ΣΕ, που συγχωνεύονται - μετατρέπονται σύμφωνα με τις διατάξεις του παρόντος άρθρου, απαλλάσσονται της υποχρέωσης καταβολής κάθε είδους φόρου, τέλους, τέλους χαρτοσήμου, φόρου υπέρ τρίτων, δικαιωμάτων υποθηκοφυλάκων, της μεταγραφής γενομένης ατελώς, δικαιωμάτων Ταμείων, αναλογικών δικαιωμάτων συμβολαιογράφων και κάθε άλλης απαλλαγής που προβλέπεται για την περίπτωση αυτή στον κ. ν. 2190/1920 και τους αναπτυξιακούς νόμους 1297/1972 και 2166/1993, όπως αυτοί ισχύουν. Η διάταξη της παρ. 1 του άρθρου 23 του ν. 4014/2011, όπως ισχύει δεν εφαρμόζεται και στην περίπτωση συμβάσεων μετατροπής και συγχώνευσης των νομικών προσώπων του παρόντος ▯ άρθρου. **Η διάταξη ισχύει από 21.9.2011.**»*

Διεγράφη, δηλαδή από την προϊσχύσασα διάταξη της άνω παρ. 10, η δυνατότητα της κεφαλαιοποίησης. Τούτο, διότι σύμφωνα με τα ανωτέρω η υπεραξία της περιουσίας του συνεταιρισμού δεν μπορεί να κεφαλαιοποιηθεί, ώστε να αυξηθεί με την κεφαλαιοποίηση η ονομαστική αξία της μερίδας, δεδομένου ότι η περιουσία είναι αδιανέμητος, όπως κατωτέρω αναλύουμε. Συνεπώς όποιος αποχωρεί από τον συνεταιρισμό, λαμβάνει μόνον την ονομαστική αξία της μερίδας του, όπως αναγράφεται στο καταστατικό του κάθε συνεταιρισμού. Στον συνεταιρισμό εξ άλλου ισχύει η αρχή της «ανοικτής θύρας» δηλαδή ελεύθερη και εκούσια είσοδος και έξοδος πάντοτε του μέλους χωρίς περιορισμούς. Η ελευθερία αυτή κάμπτεται μόνο αν στο καταστατικό ορισθεί διαφορετικά για συγκεκριμένο χρονικό διάστημα και λόγο, όπως π. χ η εκτέλεση ενωσιακού επιχειρησιακού προγράμματος.

2. Παρενθετικά, για την ιστορία αλλά και για την κατανόηση της νομοθετικής πρωτοβουλίας περί μετατροπών των ΑΣΟ, αναφέρουμε την πραγματική ανάγκη, η οποία οδήγησε στην κατάργηση των βαθμίδων των συνεταιρισμών. Αναφέρουμε στο σημείο αυτό ότι η ρύθμιση αυτή, πολεμήθηκε από τους μελετητές του συνεργατισμού, όχι ως προς το περιεχόμενό της, δηλαδή την δυνατότητα της ιδιότυπης αυτής μετατροπής, αλλά για τον τρόπο της επιβολής της αφενός και αφετέρου για την κατάργηση της μελλοντικής δυνατότητας των συνεταιρισμών να συνεργάζονται μεταξύ τους, δημιουργώντας Ενώσεις, διότι αυτό προσκρούει ευθέως στην 4^η συνεταιριστική αρχή.

Ο λόγος λοιπόν των μετατροπών είναι ότι οι αγρότες παραγωγοί μέλη των πρωτοβαθμίων αγροτικών συνεταιρισμών, ουσιαστικά, έπαυσαν να συναλλάσσονται με τον συνεταιρισμό τους ως μέλη αυτού και συναλλάσσοντο απευθείας με τις Ενώσεις Αγροτικών Συνεταιρισμών(ΕΑΣ) ή με τις ΚΑΣΟ ή με την Κεντρική Συνεταιριστική Ένωση (ΚΕΣΕ) λόγω της μεταβολής πολλών συνθηκών. Η συναλλαγή όμως αυτή δεν ήταν ορθή, διότι ο αγρότης δεν συναλλασσόταν με τον συνεταιρισμό του, του οποίου ήταν μέλος αλλά με τρίτον, που ήταν η Ένωση, η Κεντρική Ένωση ή η Κοινοπραξία, με αποτέλεσμα να αποδυναμώνεται η επιχείρηση του αγρότη και η συναλλαγή με τρίτον (ΕΑΣ,ΚΕΣΕ,ΚΑΣΟ) να δημιουργεί πλήθος νομικών προβλημάτων και κυρίως φορολογικών, **αφού στον συνεταιρισμό η συναλλαγή του μέλους με τον συνεταιρισμό του δημιουργεί αφορολόγητο πλεόνασμα**, ενώ η συναλλαγή με τρίτον δημιουργεί φορολογούμενο κέρδος, σε επίπεδο νομικού προσώπου δηλαδή στην ΕΑΣ,ΚΕΣΕ,ΚΑΣΟ. Συνεπώς θεωρήθηκε σωστό να αρθεί αυτή η δημιουργηθείσα κατάσταση, κυρίως προς όφελος των συνεταιριστών και των συνεταιρισμών τους. Έτσι, με την μετατροπή, του άρθρου 19 του νόμου, δημιουργούνται μεγάλοι «πρωτοβάθμιοι» αγροτικοί συνεταιρισμοί, όπου ο κάθε αγρότης παραδίδει την παραγωγή του στον συνεταιρισμό του, προμηθεύεται τα αγροτικά του εφόδια και γενικά χρησιμοποιεί τις υπηρεσίες του συνεταιρισμού, σύμφωνα με την ρητή διατύπωση του άρθρου 5 του ν. 2810/2000, ενισχύοντας άμεσα την επιχείρησή του και κυρίως εξυπηρετούμενος από αυτή.

Παραθέτουμε, για την δημιουργία της πραγματικής αυτής κατάστασης, ένα απόσπασμα από σχετική μελέτη με θέμα «**Η Ανασυγκρότηση των Αγροτικών v Συνεταιριστικών v Οργανώσεων –βλ. ιστοσελίδα ΠΑΣΕΓΕΣ, 2010, Κ. Παπαγεωργίου, Ομότιμος Καθηγητής Γεωπονικού Πανεπιστημίου Αθηνών v- Α. Μητροπούλου, Δικηγόρος, Νομ. Σύμβουλος ΠΑΣΕΓΕΣ**» :

« Οι επιπτώσεις της παγκοσμιοποίησης των αγορών και οι τάσεις των καταναλωτών επηρεάζουν όλες τις κοινωνίες. Είναι, συνεπώς, επόμενο να έχουν προβληματίσει τους παραγωγούς και τους καταναλωτές και άλλων χωρών και να έχουν προκαλέσει σχετικές αντιδράσεις. ...Οι Έλληνες παραγωγοί λειτουργούν σήμερα κυρίως μέσω των Ενώσεων Αγροτικών Συνεταιρισμών σε τοπικό επίπεδο και σε ορισμένες περιπτώσεις μέσω

Κεντρικών Ενώσεων και Συνεταιριστικών Εταιρειών σε εθνικό επίπεδο. Σε παλαιότερες εποχές, όταν οι αποστάσεις των αγροτικών κοινοτήτων μεταξύ τους και μεταξύ των κοινοτήτων αυτών και των πλησιέστερων πόλεων ήταν μεγάλες (ή και απαγορευτικές) λόγω της ανυπαρξίας ή της κακής ποιότητας του οδικού δικτύου, ιδρύονταν χωριστοί αγροτικοί συνεταιρισμοί σε κάθε Κοινότητα ή ακόμη και σε κάθε οικισμό. Με την πάροδο του χρόνου και με τη βελτίωση του οδικού δικτύου οι αποστάσεις έχουν 'μικρύνει' και οι επαφές των κατοίκων των μικρών κοινοτήτων με τα αστικά κέντρα είναι συχνές. Συνεπώς, η πρόσβαση των αγροτών σε προϊόντα και υπηρεσίες είναι ευχερής και πολύμορφη και δεν απαιτείται η μεσολάβηση του πρωτοβάθμιου συνεταιρισμού. Σε πολλές περιπτώσεις (ίσως στις περισσότερες), η Ένωση Αγροτικών Συνεταιρισμών, που στο παρελθόν αποτελούσε τον πρώτο σταθμό για τη μεταφορά των εισροών στους αγρότες, με δεύτερο σταθμό τον τοπικό συνεταιρισμό, λειτουργεί πλέον ως μοναδικός σταθμός και εξυπηρετεί απ' ευθείας τους αγρότες. Επίσης, στην αγροτική πίστη ο τοπικός συνεταιρισμός λειτουργούσε ως το μακρύ χέρι της ΑΤΕ, στην οποία ο Πρόεδρος του Συνεταιρισμού προσερχόταν με τον πίνακα των αιτούντων για να εγκριθούν και να χορηγηθούν τα δάνεια των μελών. Σήμερα αυτή η ανάγκη έχει εντελώς εκλείψει και οι παραγωγοί δανείζονται απ' ευθείας από την ΑΤΕ. Ανάλογες μεταβολές υπάρχουν στην επεξεργασία των προϊόντων. Ενώ στο παρελθόν ή επιτόπια επεξεργασία ήταν ο κανόνας (π.χ. τοπικό ελαιολιβείο ή τοπικό οινοποιείο), η επίτευξη οικονομικών κλίμακας αλλά και η πρόοδος της τεχνολογίας επέβαλαν τη δημιουργία μεγαλύτερων μονάδων, συνήθως στο επίπεδο της Ένωσης. Ακόμη, το κόστος των προσφερόμενων υπηρεσιών διαφέρει όταν προσφέρονται σε ένα κεντρικό σημείο σε σύγκριση με π.χ. 50 περιφερειακά σημεία (παραδείγματα: η λογιστική εξυπηρέτηση, το ενοίκιο των αποθηκών, το κόστος των αποθηκαρίων, κλπ). Στο θέμα των επιδοτήσεων και της επιστροφής ΦΠΑ, η ανάγκη και μόνο για συγκροτημένη λογιστική υπηρεσία, που κατά κανόνα μόνο οι Ενώσεις διαθέτουν, καθιστά και πάλι τις Ενώσεις διαχειριστές των δικαιωμάτων των παραγωγών. Οι εξελίξεις αυτού του είδους περιόρισαν σταδιακά τον ρόλο των πρωτοβάθμιων αγροτικών συνεταιρισμών και σε πολλές περιπτώσεις ο συνεταιρισμός δεν ασκεί καν δραστηριότητες επ' ονόματί του. Όμως, εξακολουθεί να είναι εγγεγραμμένος στην Ένωση και να στέλνει αντιπροσώπους, οι οποίοι συμμετέχουν και ψηφίζουν στη Γενική Συνέλευση, αφού με τον νόμο 2810/2000 (άρθρο 27, παρ. 2) κάθε υφιστάμενος συνεταιρισμός μπορεί να είναι μέλος στην Ένωση, αποκτώντας μία μερίδα και διαθέτοντας μία ψήφο, ανεξάρτητα από το επίπεδο των δραστηριοτήτων του. Εναπόκειται στο καταστατικό να ορίσει εάν θα μπορούν οι συνεταιρισμοί μέλη να αποκτήσουν πρόσθετες ψήφους, με βάση το ύψος των συναλλαγών του συνεταιρισμού με την Ένωση, καθορίζοντας και τις απαιτούμενες μερίδες για κάθε πρόσθετη ψήφο.

Επειδή πολλοί συνεταιρισμοί δεν αναπτύσσουν δραστηριότητες, διότι τα μέλη τους εξυπηρετούνται κατ' ευθείαν από την Ένωση (ή διότι δεν χρησιμοποιούν τις υπηρεσίες της Ένωσης), πλανάται το ερώτημα εάν θα πρέπει οι συνεταιρισμοί αυτοί να εξακολουθούν να υφίστανται ως νομικά πρόσωπα ή εάν θα πρέπει να μετέχουν και να ψηφίζουν στην Ένωση. Με άλλα λόγια, 'στα χαρτιά' εμφανίζεται μια συνεταιριστική κίνηση συμπαγής και μεγάλου μεγέθους ενώ στην πραγματικότητα πρόκειται για εικονική πραγματικότητα....».

Γ. 1. Ο ν. 4015/2011, προέβλεψε για πρώτη φορά **την μετατροπή** μιας Ένωσης Αγροτικών Συνεταιρισμών (ΕΑΣ), σε πρωτοβάθμιο Αγροτικό Συνεταιρισμό(ΑΣ), (άρθρο 19) χωρίς ουσιαστικά να αναφέρει, με λεπτομέρεια, ως όφειλε, την διαδικασία της ιδιότυπης αυτής μετατροπής αφού στην κείμενη νομοθεσία, δεν υπήρξε ποτέ αντίστοιχο εγχείρημα. Και λέμε ιδιότυπης, επειδή εκφεύγει από την προαναφερθείσα διαδικασία της « κλασικής» μετατροπής, η οποία προβλέπεται στις κείμενες διατάξεις, συνεπώς και στο άρθρο 21,παρ.11, του ν. 2810/2000.

Έτσι η μετατροπή **μιας ΕΑΣ σε ΑΣ**, σύμφωνα με το άρθρο 19 παρ.2 και 3του ν. 4015/2011, όπως ίσχυσε πριν την τροποποίησή του, πραγματοποιείται με απόφαση της γενικής συνέλευσης της ΕΑΣ σύμφωνα με τις διατάξεις του νόμου αυτού, του άρθρου 21 του ν. 2810/2000, καθώς και του κ.ν. 2190/1920 **αναλογικώς** εφαρμοζόμενων(2) και «3. Για την εφαρμογή των διατάξεων του άρθρου αυτού: α) Οι αποφάσεις των Γενικών Συνελεύσεων των υφιστάμενων ΕΑΣ περί της μετατροπής τους σε ΑΣ ή ΑΕΣ λαμβάνονται με απλή πλειοψηφία των παρόντων... β)... γ) Η μετατροπή της ΕΑΣ σε ΑΣ

συντελείται με τη συγχώνευση των συνεταιρισμών ν - μελών ν της

ως εξής: αα) Η γενική συνέλευση της ΕΑΣ που αποφασίζει τη μετατροπή προσδιορίζει και τους όρους της,

καθώς και τις μερίδες του νέου ΑΣ.

Με την ίδια απόφαση μπορεί να ορίζεται ότι στην περίπτωση που ο αριθμός των νέων μελών φυσικών προσώπων υπερβαίνει τους τετρακόσιους (400), η γενική συνέλευση του νέου ΑΣ μπορεί να είναι αντιπροσωπευτική γενική συνέλευση, τα μέλη της οποίας θα εκλέγονται με άμεση και καθολική ψηφοφορία

από το σύνολο των μελών ν φυσικών ν προσώπων,

σύμφωνα με τη διάταξη του άρθρου 10 παράγραφος 1 του ν. 2810/2000, όπως τροποποιείται με τη διάταξη του άρθρου 16 παράγραφος 7 του παρόντος νόμου. Με την ίδια απόφαση ορίζεται και ο αριθμός των μελών της αντιπροσωπευτικής γενικής συνέλευσης, καθώς και η αναλογική εκπροσώπηση των παραγωγικών τομέων του νέου ΑΣ. Επίσης με την απόφαση της γενικής συνέλευσης της ΕΑΣ που μετατρέπεται σε ΑΣ καθορίζεται το ύψος του συνεταιριστικού κεφαλαίου, η πιθανή αύξηση του, καθώς και το ύψος των νέων συνεταιρικών μερίδων, στις οποίες μπορεί να

συμψηφίζεται

η αξία

των αρχικών συνεταιρικών μερίδων των μελών της υπό μετατροπή ΕΑΣ. ββ) Οι διοικήσεις των συνεταιρισμών - μελών που δεν επιθυμούν τη συμμετοχή τους στη συγχώνευση, συγκαλούν γενική συνέλευση η οποία αποφασίζει με απλή πλειοψηφία των παρόντων, για

την πορεία του συνεταιρισμού και ακολουθούνται οι διατάξεις του άρθρου 4 του παρόντος νόμου περί καταχώρισης στο μητρώο. Φυσικά μέλη που δεν επιθυμούν τη συγχώνευση μπορεί να λάβουν την αξία της συνεταιρικής μερίδας τους, όπως προβλέπεται στην επόμενη παράγραφο».

Από την άνω διάταξη, όπως ίσχυσε πριν την τροποποίησή της, ουσιαστικά συνάγεται ότι η μετατροπή μιας ΕΑΣ σε ΑΣ συντελείται με την συγχώνευση όλων των πρωτοβαθμίων αγροτικών συνεταιρισμών μελών της ΕΑΣ πλην εκείνων ,που αποφάσισαν να μη λάβουν μέρος στην συγχώνευση. Όμως έτσι ο νόμος αφήνει απέξω το ίδιο το νομικό πρόσωπο της ΕΑΣ, το οποίο βεβαίως καθίσταται ανύπαρκτο δηλαδή διαλύεται, αν εξαφανισθούν, δια της συγχωνεύσεως, δηλαδή δια της διαλύσεως χωρίς εκκαθάριση, όλα τα μέλη της.

Προφανώς εννοεί ο νομοθέτης ότι συγχωνεύονται όλα τα μέλη της ΕΑΣ και κατά πλάσμα η ΕΑΣ μετατρέπεται σε ΑΣ, ώστε όλοι μαζί συγχωνευόμενοι να δημιουργήσουν το νέο νομικό πρόσωπο του Αγροτικού Συνεταιρισμού, στο οποίο στοχεύει ο νομοθέτης, δεδομένου ότι ,σύμφωνα με το άρθρο 21 παρ. 2 του ν. 2810/2000, όλα τα φυσικά πρόσωπα μέλη των συγχωνευόμενων, γίνονται μέλη (μεταφερόμενα αυτοδικαίως) του νέου νομικού προσώπου, που θα προκύψει από την συγχώνευση, πλην εκείνων, που εκ των προτέρων αποφασίζουν την αποχώρησή τους και λαμβάνουν την ονομαστική αξία της συνεταιριστικής τους μερίδας κατά τους όρους του καταστατικού τους , όπως ανωτέρω αναλύθηκε. Ουδείς έχει δικαίωμα επί της συνεταιριστικής περιουσίας, αφού αυτή δημιουργήθηκε από πολλές γενιές, αλλά σε πολλές περιπτώσεις και από παραχωρήσεις κρατικής περιουσίας. Συνεπώς πως είναι δυνατόν να την καρπωθούν οι τελευταίοι, ή όποιος αποχωρεί, διότι όπως προαναφέρθηκε στον συνεταιρισμό ισχύει η συνεταιριστική αρχή της ανοικτής θύρας και της μεταβλητότητας του κεφαλαίου.

Κατά τα λοιπά, για την ιδιότυπη μετατροπή , εφαρμόζεται η διαδικασία του άρθρου 21 του ν. 2810/2000 δηλαδή έγκριση σχεδίου συγχώνευσης/μετατροπής, από την γενική συνέλευση της ΕΑΣ, όπως διευκρινίστηκε με την τροποποίηση του άρθρου 19 του ν. 4015/2011 (άρθρο 61 παρ. 9 του ν. 4277/2014), δημοσίευση αυτού, εκτίμηση περιουσιακών στοιχείων, σύμφωνα με το άρθρο 9 του ν. 2190/1920, όπως ισχύει και τέλος σύγκληση κοινής γενικής συνέλευσης όλων των φυσικών προσώπων αγροτών μελών των συγχωνευόμενων αγροτικών συνεταιρισμών, οι οποίοι πλέον

αποτελούν την γενική συνέλευση του νέου νομικού προσώπου του συνεταιρισμού, που προκύπτει από την μετατρεπόμενη Ένωση, προκειμένου να εγκρίνουν το καταστατικό τους και να εκλέξουν προσωρινή διοίκηση, η οποία θα επιμεληθεί την έγκριση του νέου καταστατικού τους από το Ειρηνοδικείο της νέας έδρας τους. Μετά την εγγραφή της εγκριτικής του καταστατικού αποφάσεως στα οικεία βιβλία του Δικαστηρίου, το προσωρινό διοικητικό συμβούλιο του συνεταιρισμού καλεί την γενική συνέλευση των μελών του συνεταιρισμού, η οποία εκλέγει το Διοικητικό και Εποπτικό Συμβούλιο, για την διοίκηση του συνεταιρισμού, σύμφωνα με τις διατάξεις του καταστατικού. Σχετικά με το

θέμα της μερίδας

αποφασίζεται το ύψος αυτής, αφού αποτελεί καταστατική διάταξη. Στην πράξη σημαίνει ότι, επειδή οι συγχωνευόμενοι συνεταιρισμοί έχουν διαφορετικό ύψος μερίδας, σύμφωνα με το καταστατικό τους αποφασίζουν ένα ορισμένο ύψος και σε περίπτωση που υπολείπεται συμπληρώνεται από τα μέλη, άλλως αν συμφωνηθεί υψηλότερο συμπληρώνεται από τα μέλη, αναλόγως. Η διαδικασία είναι απολύτως σαφής, διότι περιγράφεται ρητά στο άρθρο 21 του ν. 2810/2000.

Συνεπώς στην περίπτωση της **δια συγχωνεύσεως μετατροπής αυτής, δημιουργείται ένα νέο νομικό πρόσωπο,**

ο πρωτοβάθμιος αγροτικός συνεταιρισμός, τον οποίο ο νομοθέτης ονομάζει αγροτικό συνεταιρισμό (ΑΣ), λόγω της καταργήσεως των βαθμών των συνεταιρισμών. Η βούλησή του αυτή προκύπτει βεβαίως από το γράμμα του νόμου (η ΕΑΣ μετατρέπεται σε ΑΣ ή ΑΕΣ) αλλά και από την εισηγητική έκθεση του ίδιου του νόμου, όπου αναφέρεται ότι με τον νόμο αυτό καταργούνται όλες οι βαθμίδες των Αγροτικών Συνεταιριστικών Οργανώσεων και όλες οι υφιστάμενες βαθμίδες μετατρέπονται είτε σε αγροτικούς συνεταιρισμούς, με μέλη φυσικά πρόσωπα (πρώην πρωτοβάθμιοι), είτε σε Αγροτικές Εταιρικές Συμπράξεις, (ΑΕΣ-Α.Ε) (Άρθρο 6 του ν.4015/2011), οι οποίες ΑΕΣ είναι ανώνυμες εταιρείες συγκροτούμενες

όμως αποκλειστικά

από αγροτικούς συνεταιρισμούς και όχι από αγροτικούς συνεταιρισμούς και τρίτα φυσικά ή νομικά πρόσωπα, όπως όριζε το άρθρο 32 του ν. 2810/2000.

Οι νέες όμως αυτές εταιρείες οι ΑΕΣ, πρέπει να διέπονται από τις συνεταιριστικές αρχές και αξίες, κατά την ρητή διατύπωση του νόμου. Ορθή η ρύθμιση αυτή κατά την άποψή μας. Οι συνεταιρισμοί δεν πρέπει να αποκλίνουν από τις παγκοσμίως αναγνωρισμένες στο διεθνές συνέδριο του Μάντσεστερ το έτος 1995 συνεταιριστικές αρχές και αξίες τους, ανεξάρτητα του τρόπου που επιλέγουν για την συνεργασία τους. Επίσης οι συνεταιρισμοί τυγχάνουν κατά το Σύνταγμα της κρατικής μέριμνας, η οποία εκφράζεται με την παροχή οικονομικών κινήτρων, ιδίως δε με ευνοϊκή φορολογική μεταχείριση, η οποία έχει κριθεί και σύμφωνη με την Ευρωπαϊκή Νομοθεσία, λόγω της ιδιαίτερης φύσης τους. **(Βλ. Συνεκδικαζόμενες Υποθέσεις C-78/08 - C-80/08 –ΔΕΚ- Απόφαση 8.9.2011).**

Άποψη μας είναι ότι αυτός ο, κατά τα λοιπά, πολύ κακός ν. 4015/2011 , εισήγαγε δυο σωστές διατάξεις, ορώμενες από την συνεταιριστική σκοπιά. Η πρώτη είναι ότι «απαγόρευσε» την συμμετοχή τρίτων ιδιωτών στην συνεταιριστική οικογένεια, διότι επέβαλε οι ΑΕΣ να συγκροτούνται μόνον από αγροτικούς συνεταιρισμούς, διευκρινίζοντας ότι και οι ΑΕΣ πρέπει να λειτουργούν σε βάση συνεταιριστική κυρίως με την αρχή της δημοκρατικής λειτουργίας, και η δεύτερη η επαναφορά του Εποπτικού Συμβουλίου.

Βεβαίως σχετικά με τις ΑΕΣ, μπορεί να διατυπωθεί και δεύτερη άποψη, πάνω στην οποία στηρίχθηκε ο ν. 2810/2000 και θέσπισε την διάταξη του άρθρου 32. Η άποψη είναι ότι οι συνεταιρισμοί, όταν δεν μπορούν να εξασφαλίσουν ίδια κεφάλαια, για την δημιουργία μεγάλων οικονομικών μονάδων, ή για την υλοποίηση οικονομικών εργασιών (π.χ. αγορά ενός πλοίου για την μεταφορά των εμπορευμάτων τους) , τότε μπορεί να συμπράττουν με τρίτα φυσικά ή νομικά πρόσωπα, με σκοπό την άντληση κεφαλαίων, βεβαίως όμως υπό την προϋπόθεση ότι οι συνεταιρισμοί διατηρούν το 51% του μετοχικού κεφαλαίου. Άποψη μας είναι ότι το εγχείρημα αυτό απαιτεί εξαιρετικά προηγμένα από απόψεως συνεταιριστικής παιδείας μέλη συνεταιρισμών, τα οποία δεν θα αποκλίνουν των συνεταιριστικών αρχών κατά την σύνταξη του καταστατικού τους.

2. Η μετατροπή μιας ΕΑΣ σε ΑΕΣ δεν δημιουργεί στην εφαρμογή της προβλήματα ,διότι οι συνεταιρισμοί μέλη των ΕΑΣ καθίστανται μέτοχοι της ΑΕΣ. Ουσιαστικά χρειάζεται απλή τροποποίηση του καταστατικού της ΕΑΣ ,αφού βεβαίως εφαρμοστεί και στην περίπτωση αυτή, αναλογικά η διάταξη του άρθρου 21. Στην περίπτωση βεβαίως των ΑΕΣ, η διαδικασία για την σύσταση και έγκριση του καταστατικού τους, είναι αυτή, που εφαρμόζεται για τις Α.Ε (Συμβολαιογραφική πράξη, ΓΕΜΗ)

Η ορθή όμως λειτουργία της ΑΕΣ, και από φορολογικής σκοπιάς , προϋποθέτει την συγκέντρωση και παράδοση των προϊόντων των μετόχων συνεταιρισμών της ΑΕΣ στην ΑΕΣ, ανάλογα με το αντικείμενο δραστηριότητας της ΑΕΣ. Για παράδειγμα αν συσταθεί μια ΑΕΣ με σκοπό την διαχείριση ελαιοκομικών προϊόντων τότε όλοι οι «πρωτοβάθμιοι» συνεταιρισμοί μέτοχοι της ΑΕΣ, θα πρέπει να συγκεντρώνουν το λάδι ή τις ελιές των μελών τους και να τα παραδίδουν στην ΑΕΣ ,για την υλοποίηση των καταστατικών σκοπών της ΑΕΣ . Αν τα αντικείμενα δραστηριότητας αφορούν περισσότερα αγροτικά προϊόντα ισχύει το αυτό. Για το λόγο αυτό στο άρθρο 15 παρ. 9 του ν. 2810/2000, προστέθηκε νέα διάταξη, σύμφωνα με την οποία δεν μπορεί να εκλεγεί στα όργανα διοίκησης μιας ΑΕΣ ως μέλος , αντιπρόσωπος του συνεταιρισμού-μετόχου στην γενική συνέλευση της ΑΕΣ, ο οποίος δεν παραδίδει το 80% της παραγωγής του στο συνεταιρισμό του.

3. Ο ν. 4015/2011 προέβλεπε επίσης την μετατροπή των τριτοβαθμίων αγροτικών συνεταιριστικών οργανώσεων, των κεντρικών ενώσεων αγροτικών συνεταιρισμών (ΚΕΣΕ) καθώς και των δευτεροβαθμίων των Κοινοπραξιών (ΚΑΣΟ) είτε σε «πρωτοβάθμιους» αγροτικούς συνεταιρισμούς με μέλη φυσικά πρόσωπα, είτε σε αγροτικές εταιρικές συμπράξεις (ΑΕΣ), με μετόχους όμως αγροτικούς συνεταιρισμούς.

Ανέφερε δε επί λέξει τα εξής: « Οι Κοινοπραξίες Αγροτικών Συνεταιριστικών Οργανώσεων (Κ.Α.Σ.Ο) και οι Κεντρικές Συνεταιριστικές Ενώσεις (ΚΕ.Σ.Ε.) οι οποίες έχουν ιδρυθεί και λειτουργούν κατά τα οριζόμενα στα άρθρα 30 και 29 αντιστοίχως του ν. 2810/2000 μετατρέπονται σε κλαδικούς ΑΣ του παρόντος νόμου

Αλλιώς δεν αναγνωρίζονται και δεν καταχωρίζονται στο μητρώο. Οι κλαδικοί ΑΣ που θα προκύψουν από Κ.Α.Σ.Ο. και ΚΕ.Σ.Ε. μπορούν να λειτουργούν σε εθνικό επίπεδο και μόνον ένας κλαδικός ΑΣ για τους παραγωγούς του αντίστοιχου ομοειδούς προϊόντος. Επίσης, Κ.Α.Σ.Ο. και ΚΕ.Σ.Ε. μπορούν με αποφάσεις των γενικών συνελεύσεων τους να μετατραπούν σε ΑΕΣ του νόμου αυτού. (**άρθρο 19 παρ. 8).**

Στο σημείο αυτό υπενθυμίζουμε ότι μια Κοινοπραξία Αγροτικών Συνεταιριστικών Οργανώσεων (**ΚΑΣΟ**), η οποία συνιστάται από δύο ή περισσότερες Α.Σ.Ο. της ίδιας ή διαφορετικής βαθμίδας έχει σκοπό την προαγωγή των καταστατικών σκοπών και των δραστηριοτήτων των μελών της (Άρθρο 30 ν. 2810/2000, όπως ίσχυσε). Δηλαδή μια ΚΑΣΟ μπορούσε να συσταθεί είτε από πρωτοβάθμιους Αγροτικούς Συνεταιρισμούς (ΑΣ), είτε από Ενώσεις Αγροτικών Συνεταιρισμών (ΕΑΣ), είτε από Κεντρικές Συνεταιριστικές Ενώσεις (ΚΕΣΕ), είτε και από διαφορετικές μεταξύ τους βαθμίδες. (**Άρθρο 30 ν. 2810/2000, όπως ίσχυσε).**

Ακολούθως σύμφωνα με το **άρθρο 29 του ίδιου ως άνω νόμου**, όπως ίσχυσε, δύο ή περισσότερες Ενώσεις Αγροτικών Συνεταιρισμών (ΕΑΣ) μπορούν να συνιστούν

μεταξύ τους Κεντρικές Συνεταιριστικές Ενώσεις (**ΚΕ.Σ.Ε.**).

Οι ΚΕ.Σ.Ε. έχουν ως αντικείμενο το συντονισμό και την ενίσχυση της συνεταιριστικής δράσης των μελών τους, καθώς και την ανάληψη εργασιών και παροχή υπηρεσιών σε ευρύτερη κλίμακα. Το καταστατικό της, ΚΕ.Σ.Ε. μπορεί να προβλέπει τη συμμετοχή και

Πρωτοβάθμιων Συνεταιρισμών, οι οποίοι δεν μετέχουν σε Ένωση Αγροτικών Συνεταιρισμών (Ε.Α.Σ.) που είναι μέλος της, καθώς και Κοινοπραξιών Αγροτικών Συνεταιριστικών Οργανώσεων (Κ.Α.Σ.Ο.), που ασχολούνται **με τον ειδικό κλάδο παραγωγής ή το βασικό προϊόν που αποτελεί αντικείμενο της Κεντρικής Συνεταιριστικής Ένωσης.**"

Παρατηρούμε στην άνω διάταξη του άρθρου 19 παρ. 8 ότι ο νόμος αναφέρει την μετατροπή μιας ΚΕΣΕ και ΚΑΣΟ σε Αγροτικό Συνεταιρισμό, χωρίς να καθορίζει τον τρόπο, που θα συντελεστεί η μετατροπή αυτή, αφού και στην περίπτωση αυτή πρόκειται για μια **ιδίωτη μετατροπή,**

η οποία όμως

δεν προϋποθέτει συγχώ νευση,

για τις ΚΕΣΕ, γι' αυτό και ο νόμος δεν το αναφέρει, όπως το αναφέρει ρητά στην μετατροπή της ΕΑΣ,

και τούτο, διότι μέλη μιας ΚΕΣΕ είναι κυρίως ΕΑΣ και κατ' εξαίρεση

ΚΑΙ

ΑΣ ή/και ΚΑΣΟ, ενώ μέλη μιας

ΚΑΣΟ

μπορεί να είναι είτε ΑΣ, είτε ΕΑΣ κ. λ. π, ως άνω, όπου στην περίπτωση

που μια ΚΑΣΟ

έχει μέλη ΑΣ,

τότε μετατρέπεται σε ΑΣ κλαδικό,

δια της συγχωνεύσεως των μελών της

όπως συμβαίνει σε μια ΕΑΣ, που έχει μέλη ΑΣ. Προαναφέρθηκε ότι ο ν. 2810/2000, τις

ΚΑΣΟ τις εντάσσει στις δευτεροβάθμιες και όχι στις τριτοβάθμιες Αγροτικές

Συνεταιριστικές Οργανώσεις.

Η διάρθρωση αυτή των ΚΑΣΟ **επιβάλλει την διατύπωση,** στην διάταξη της περ. δ) της παρ. 9 του άρθρου 61 του ν. 4277/2014, η οποία αναφέρει :

« δ) Η παράγραφος 8 του άρθρου 19, (ν. 4015/2011) όπως ισχύει, αντικαθίσταται ως εξής: «8. Οι Κεντρικές Συνεταιριστικές Ένώσεις (ΚΕ.Σ.Ε.) και οι Κοινοπραξίες Αγροτικών Συνεταιριστικών Οργανώσεων (Κ.Α.Σ.Ο.), των άρθρων 29 και 30 του ν. 2810/2000 μετατρέπονται σε ΑΕΣ ή ΑΣ. Οι οργανώσεις της διάταξης αυτής θα πρέπει να έχουν ολοκληρώσει τη διαδικασία **συγχώνευσης-μετατροπής τους, μέχρι 30.9.2014** η δε θητεία των οργάνων διοικήσεώς τους λήγει την ημερομηνία αυτή

».

Η άνω διάταξη ρυθμίζει δυο βαθμούς συνεταιριστικών οργανώσεων τις ΚΑΣΟ και τις ΚΕΣΕ, οι οποίες μπορούν να μετατραπούν με διαφορετικούς τρόπους, όπως προαναφέρθηκε, **δηλαδή οι ΚΕΣΕ μετατρέπονται μόνον, ενώ οι ΚΑΣΟ μετατρέπονται είτε με απλή μετατροπή, όπως οι ΚΕΣΕ, είτε δια συγχωνεύσεως, όπως οι ΕΑΣ.**

Τελικά η ημερομηνία ολοκλήρωσης των μετατροπών έληξε στις **31.12.2014**, σύμφωνα με το **άρθρο δέκατο ένατο του ν. 4296/2014.**

Μπορούμε να υποθέσουμε ότι ο νομοθέτης δεν αναφέρει την διαδικασία της μετατροπής αυτής (κακώς κατά την άποψή μας), διότι « την θεωρεί» αυτονόητη , **για τρεις λόγους :**
Ο

πρώτος

είναι ότι δεν προβλέπεται στον ν. 4015/2011 η συγχώνευση ΕΑΣ γενικά αλλά και ειδικά των ΕΑΣ, οι οποίες συγκροτούν μια ΚΕΣΕ , διότι συγχωνευόμενες οι ΕΑΣ δημιουργούν μια νέα ΕΑΣ δηλαδή ένα νομικό πρόσωπο, που καταργεί ο ν. 4015/2011 (άρθρο 1).

Ο **δεύτερος** λόγος είναι ότι ο νομοθέτης δεν έχει σκοπό να καταργήσει τα νομικά πρόσωπα των ΕΑΣ, δια της συγχωνεύσεως αυτών, και περαιτέρω η νέα ΕΑΣ που θα προκύψει από την συγχώνευση αυτή, να πρέπει να μετατραπεί σε πρωτοβάθμιο αγροτικό κλαδικό συνεταιρισμό (δια της συγχωνεύσεως των μελών της Αγροτικών Συνεταιρισμών) με μέλη φυσικά πρόσωπα (διότι πώς αλλιώς θα φθάσουμε στα φυσικά πρόσωπα που απαιτεί ο νόμος, δηλαδή στην δημιουργία κλαδικού αγροτικού συνεταιρισμού, με μέλη φυσικά πρόσωπα, παραγωγούς ενός προϊόντος, λάδι, εσπεριδοειδή, σιτηρά ,κρασί κ. λ. π). και ο **τρίτος** και πλέον σημαντικός είναι ότι οι Ενώσεις αυτές Αγροτικών Συνεταιρισμών, οι οποίες αποτελούν μέλη των ΚΕΣΕ, στην πλειονότητά τους αποτελούν συνεταιρισμούς με εξαιρετικά μεγάλη επιχειρηματική δραστηριότητα σε διάφορους τομείς της αγροτικής παραγωγής ,οι οποίοι τομείς μπορεί να μη σχετίζονται μεταξύ τους, όσον αφορά στα προϊόντα, που συγκεντρώνουν, και **βεβαίως πρέπει**

να διατηρηθούν

μετατρέπομενες

σε ΑΣ ή σε ΑΕΣ.

Άλλωστε αυτή είναι η κύρια βούληση του νομοθέτη.

Για παράδειγμα μια ΚΕΣΕ μπορεί να είχε συσταθεί κάποτε από ΕΑΣ, με κύρια δραστηριότητά τους τα προϊόντα της ΚΕΣΕ π. χ λάδι, κρασί, σύκα , στην συνέχεια οι ΕΑΣ αυτές μετεξελίχθηκαν και μπορεί να ασχολούνται με προϊόντα, **που δεν**

σχετίζονται με το προϊόν της ΚΕΣΕ,

πλην όμως παρέμειναν μέλη της ΚΕΣΕ. Αυτές οι ΕΑΣ δεν μπορεί να συγχωνευθούν μεταξύ τους κλπ, διότι μπορεί να έχουν διαφορετικό αντικείμενο δραστηριότητας γενικά αλλά και ειδικά ,σε κάθε περίπτωση, δεν μπορεί να συγχωνευθούν μεταξύ τους εφόσον σε πολλές από αυτές το αντικείμενο δραστηριότητάς τους είναι διαφορετικό από αυτό της ΚΕΣΕ.

Στην πράξη πολλές από αυτές τις ΚΕΣΕ συναλλάσσονταν με τους αγρότες παραγωγούς του προϊόντος της ΚΕΣΕ .Η ΚΕΣΕ όμως έπρεπε να συναλλάσσεται με τις ΕΑΣ μέλη της ,όπως είναι το ορθό. Αυτό όμως δεν συνέβαινε για τον απλό λόγο ότι οι ΕΑΣ δεν συγκέντρωναν το προϊόν της ΚΕΣΕ.

Αυτή την ανακολουθία ήρθε να διορθώσει ο ν. 4015/2011. Δηλαδή η ΚΕΣΕ να γίνει πρωτοβάθμιος αγροτικός κλαδικός συνεταιρισμός και να συναλλάσσεται με τα πραγματικά της μέλη, που είναι οι αγρότες του προϊόντος της ΚΕΣΕ, διότι τελικά αυτό έκανε και στην πράξη, η ΚΕΣΕ.(Δηλαδή η ζωή οδήγησε στην νομοθετική αυτή ρύθμιση).

Όμως οι αγρότες αυτοί για να έχουν πρόσβαση στην ΚΕΣΕ έπρεπε υποχρεωτικά να **είναι μέλη των αγροτικών συνεταιρισμών, μελών των ΕΑΣ,** που συγκροτούσαν την ΚΕΣΕ. Διαφορετικά και είναι αυτονόητο, δεν θα είναι συνεταιριστές, στους οποίους ανήκει η συνεταιριστική περιουσία, η οποία εξυπηρετεί τις ανάγκες του το προϊόντος τους.

Συνεπώς η μετατροπή **αυτή συντελείται μόνο** με την μετατροπή του νομικού προσώπου της ΚΕΣΕ σε «πρωτοβάθμιο» Αγροτικό Συνεταιρισμό (ΑΣ) και τα φυσικά πρόσωπα μέλη όλων των πρωτοβαθμίων συνεταιρισμών , που είναι μέλη των ΕΑΣ μελών της ΚΕΣΕ, **γίνονται αυτοδικαίως** (άρθρο 21 παρ. του ν. 2810/2000 και 19 παρ.2 του ν.4015/2011) μέλη του νέου νομικού προσώπου του Αγροτικού Συνεταιρισμού, που προέρχεται από την αλλαγή του νομικού μανδύα της ΚΕΣΕ (κατά πλάσμα, όπως και στην ΕΑΣ) σε ΑΣ.

Για το λόγο αυτό, η εγγραφή νέων μελών, για όλες τις περιπτώσεις των μετατροπών, για την οποία είχε γίνει λόγος, ήταν εσφαλμένη, διότι είναι αυτονόητο ότι **νέα μέλη** εγγράφονται στο νέο νομικό πρόσωπο, που θα προέλθει από την μετατροπή, υπό τις προϋποθέσεις του καταστατικού του νέου νομικού προσώπου, μετά την δημοσίευση αυτού και αφού ακολουθηθεί η διαδικασία, που προβλέπει το νέο καταστατικό.

Αυτό όφειλε να το περιγράψει με σαφήνεια ο νομοθέτης. Προσπάθησε να το πράξει με την προσθήκη τροπολογία στο άρθρο 32 του ν. 4282/2014 ,όπου ρητά εκφράζει την βούλησή του : « Μέλη των κλαδικών αγροτικών συνεταιρισμών **που προέκυψαν** από ΚΕΣΕ και ΚΑΣΟ, **οι οποίες μετετράπησαν**

είναι μόνο όσοι απασχολούνται με το αντικείμενο δραστηριότητας του κλαδικού αυτού ΑΣ και καταβάλλουν τη συνεταιριστική τους μερίδα που όρισε η απόφαση μετατροπής».

Βεβαίως η ορθή διατύπωση θα ήταν ,όσον αφορά στον χρόνο των ρημάτων : «**που προκύπτουν**», □ «**που μετατρέπονται**», διότι έτσι φαίνεται να ρυθμίζει ο νόμος το παρελθόν ενώ η διάταξη αφορά όλες τις μετατροπές, που γίνονται μόνο μέσα στην προθεσμία, που έθεσε ο νόμος (21.9.2011 □ μέχρι 31.12.2014).

Αλλά το πλήθος των τροποποιήσεων, κυρίως όσον αφορά στην λήξη του χρόνου των μετατροπών, οδήγησε σε διατυπώσεις μη ορθές.

Άποψή μας είναι ότι με την άνω προσθήκη, ο νομοθέτης θέλησε να εμποδίσει την μετατροπή των **ΚΑΣΟ και ΚΕΣΕ □ σε □ ΑΕΣ** και ορθά, διότι το ζητούμενο στους συνεταιρισμούς τα τελευταία χρόνια είναι πώς θα φέρουμε τους αγρότες στον συνεταιρισμό τους και πώς θα τους αναπτύξουμε την αυτονόητη συνείδηση ότι ο συνεταιρισμός είναι η δική τους επιχείρηση και ότι πρέπει να συναλλάσσονται με την δική τους επιχείρηση. Κάτι που δυστυχώς έχει χαθεί και το παρατηρήσαμε στην διαδικασία των μετατροπών του ν. 4015/2011. Αγρότες να μη συμμετέχουν στις συγχωνεύσεις/μετατροπές και να αποχωρούν **απεμπολώντας τα δικαιώματά τους** από την χρήση της συνεταιριστικής τους περιουσίας.

Η συνεταιριστική περιουσία, **εκ του νόμου είναι αδιανέμητος** , όπως προαναφέραμε, έχει δημιουργηθεί από πολλές γενιές συνεταιριστών και αποδίδεται στις επόμενες γενιές των συνεταιριστών και σε περίπτωση λύσεως και εκκαθαρίσεως του συνεταιρισμού, ουδέποτε διανέμεται στα μέλη, αλλά διατίθεται, για σκοπούς κοινωνικούς ή συνεταιριστικούς

(Άρθρο 25 ν. 2810/2000). □ (Βλ. Αιτιολογία Π. Χασαπόπουλος, το Δίκαιο των Συνεταιρισμών ν, Β.σελ.174.Κ.Παπαγεωργίου, Βιώσιμη Συνεταιριστική Οικονομία,2004,σελ. 54 Σ. Κινητής Το Δίκαιο των □ συνεταιρισμών ν,II,σελ.47).

Ο νόμος περαιτέρω αναφέρει ότι ο νέος ΑΣ, που δημιουργείται από την μετατροπή αυτή μιας ΚΕΣΕ είναι κλαδικός. Τούτο σημαίνει ότι αντικείμενο δραστηριότητάς του είναι ένα προϊόν ή μια ομάδα ομοειδών προϊόντων.

Και η ρύθμιση αυτή είναι προφανής, διότι, όπως προαναφέρθηκε, οι Κεντρικές Συνεταιριστικές Ενώσεις (ΚΕΣΕ), είχαν αντικείμενο δραστηριότητάς τους ένα προϊόν ή μια ομάδα ομοειδών προϊόντων. Συνεπώς και το από την μετατροπή προερχόμενο νομικό πρόσωπο έπρεπε να ασχολείται με το προϊόν της μετατρεπόμενης ΚΕΣΕ. π.χ. Η Ελαιουργική Κεντρική Συνεταιριστική Οργάνωση, η οποία είχε αντικείμενο δραστηριότητάς της το λάδι, μετατρεπόμενη σε Αγροτικό Συνεταιρισμό με μέλη αγρότες, οι οποίοι ήταν μέλη των ελαιοκομικών συνεταιρισμών μελών των Ενώσεων Αγροτικών Συνεταιρισμών που ήταν μέλη της ΕΛΑΙΟΥΡΓΙΚΗΣ πρέπει προφανώς να είναι ελαιοπαραγωγοί. Το άρθρο 5 του ν. 2810/2000, όπως τροποποιήθηκε με το άρθρο 61 παρ. 11 περ. β του ν. 4277/2014, ρητά ορίζει :

«Μέλη του ΑΣ μπορεί να γίνουν φυσικά πρόσωπα, που έχουν πλήρη ικανότητα για δικαιοπραξία, απασχολούνται σε οποιονδήποτε κλάδο ή δραστηριότητα της αγροτικής οικονομίας που **εξυπηρετείται από τις δραστηριότητες του ΑΣ**, πληρούν τους όρους του καταστατικού του και

αποδέχονται να χρησιμοποιούν τις υπηρεσίες του.

..» .

Συνεπώς είναι αυτονόητο ότι μέλη του νέου αγροτικού συνεταιρισμού από τα **αυτοδικαίως μεταφερόμενα** φυσικά πρόσωπα

μέλη των πρωτοβαθμίων συνεταιρισμών μελών των Ενώσεων Αγροτικών Συνεταιρισμών, που συγκροτούσαν την ΚΕΣΕ, έπρεπε να είναι αγρότες του κλάδου της ΚΕΣΕ που μετατρέπεται σε ΑΣ.

π.χ ΕΛΑΙΟΥΡΓΙΚΗ, ελαιοπαραγωγοί, ΚΕΣΠΥ, παραγωγοί σπόρων, ΣΥΚΙΚΗ παραγωγοί σύκων, Κ.Σ.Ο.Σ (Κεντρική Συνεταιριστική Ένωση Σουλτανίνας), παραγωγοί σταφίδας, ΚΑΠΝΙΚΗ, καπνοπαραγωγοί, ΠΤΗΝΟΤΡΟΦΙΚΗ, πτηνοτρόφοι, ΚΕΟΣΟΕ (Κεντρική Συνεταιριστική Ένωση Αμπελοοινικών Προϊόντων), οινοπαραγωγοί και αμπελουργοί κλπ. (Υφιστάμενες ΚΕΣΕ).

Κατά την άποψή μας εκ περισσού ο νομοθέτης διευκρίνισε την ιδιότητα του μέλους με την προσθήκη – τροποποίηση στο άρθρο 19 παρ. 8 του ν. 4015/2011, με το άρθρο 32 του ν. 4282/2014 - σύμφωνα με το οποίο

"Μέλη των κλαδικών αγροτικών συνεταιρισμών που προέκυψαν από μετατραπείσες ΚΕΣΕ και ΚΑΣΟ είναι μόνο όσοι απασχολούνται με το αντικείμενο δραστηριότητας του κλαδικού αυτού ΑΣ και καταβάλλουν τη συνεταιριστική τους μερίδα που όρισε η απόφαση μετατροπής.", διότι σύμφωνα με το νόμο αλλά και την πράξη μόνο οι ελαιοπαραγωγοί, οι πτηνοτρόφοι, οι συκοπαραγωγοί, οι παραγωγοί σπόρων ,θα μπορούσαν να γίνουν μέλη ενός αντίστοιχου κλαδικού συνεταιρισμού **εξ ορισμού**.

Βεβαίως, οφείλουμε να αναφέρουμε ότι μερικές ΚΕΣΕ, μπορεί να διέθεταν και γεωργικά εφόδια ή να παρείχαν τυχόν άλλες υπηρεσίες, οπότε τα μέλη των αγροτικών συνεταιρισμών, να εξυπηρετούντο από τις δραστηριότητες αυτές. Ενδεχομένως για το λόγο αυτό ο νομοθέτης να ήθελε να αποκλείσει μέλη από την αυτοδικαίη μεταφορά τους στον νέο κλαδικό συνεταιρισμό, τα οποία εξυπηρετούντο από άλλες συνεταιριστικές δραστηριότητες της ΚΕΣΕ .

Περαιτέρω , **όλοι οι αυτοδικαίως μεταφερόμενοι αγρότες παραγωγοί του προϊόντος του κλαδικού συνεταιρισμού ,** συγκροτούσαν την κοινή γενική συνέλευση του άρθρου 21 παρ, 2 του ν. 2810/2000, ενέκριναν το καταστατικό τους , εξέλεξαν προσωρινή διοίκηση, για να υποβάλει για έγκριση το νέο καταστατικό του συνεταιρισμού τους στο αρμόδιο δικαστήριο και η μετατροπή συντελείτο με την δημοσίευση της εγκριτικής του καταστατικού αποφάσεως και εγγραφής στα οικεία βιβλία του Δικαστηρίου (Άρθρο 3 του ν. 2810/2000, όπως ισχύει). Το νέο νομικό πρόσωπο του Κλαδικού Αγροτικού Συνεταιρισμού υπεισέρχεται στα δικαιώματα και τις υποχρεώσεις της μετατρεπόμενης ΚΕΣΕ. **Η**

περιουσία της ΚΕΣΕ, όπως και της ΚΑΣΟ και της ΕΑΣ, μεταφέρεται στο νέο νομικό πρόσωπο, για να εξυπηρετήσει τους αγρότες μέλη και τους συνεταιρισμούς τους. Οι καθ' οιονδήποτε τρόπο αποχωρούντες, λαμβάνουν μόνον την ονομαστική αξία της μερίδας τους, κατά τους όρους του καταστατικού τους. (

δεύτερο εδάφιο της παρ.3 περιπτ. α. υποπερίπτωση ββ) του άρθρου 19 του ν. 4015/2011).

Η ίδια διαδικασία εφαρμόζεται και για τις ΚΑΣΟ με μέλη όμως ΕΑΣ και ΑΣ , διότι στην περίπτωση που έχουν μέλη μόνον ΑΣ η μετατροπή γίνεται δια συγχωνεύσεως, όπως στις ΕΑΣ.

4. Από όλες τις υφιστάμενες ΕΑΣ, ΚΑΣΟ και ΚΕΣΕ, ο νομοθέτης διατήρησε μόνον εκείνες τις ΚΕΣΕ , οι οποίες στην πράξη είχαν ατονήσει, εγκατέλειψαν δηλαδή την εμπορική τους δραστηριότητα και περιέπεσαν σε κλαδικές οργανώσεις, σωματειακής θα λέγαμε μορφής, με την έννοια της παροχής συμβουλευτικών υπηρεσιών στα μέλη τους και παροχής κυρίως συνεταιριστικής εκπαίδευσης, καταβάλλοντας μόνον τα μέλη τους την μερίδα τους, όπως οριζόταν στο καταστατικό τους. Στην περίπτωση αυτή υπάγεται η ΚΕΟΣΟΕ (Κεντρική Συνεταιριστική Ένωση Αμπελοοινικών προϊόντων) (Άρθρο 50 του ν. 4315/2014).

Δ. Τέλος η μετατροπή μιας Συνεταιριστικής Εταιρείας Α.Ε ή ΕΠΕ του άρθρου 32 του ν. 2810/2000, σε ΑΕΣ, δεν παρουσιάζει ιδιαίτερα προβλήματα στην υλοποίησή της ,διότι επιτυγχάνεται με απλή τροποποίηση του καταστατικού της Σ.Ε με προσαρμογή του στην τροποποιημένη διάταξη του άρθρου 6 του ν. 4015/2011. Με την διάταξη αυτή εξασφαλίζεται η λειτουργία των ΑΕΣ σύμφωνα με τις συνεταιριστικές αρχές , στοιχείο απολύτως απαραίτητο για τον χώρο των συνεταιρισμών. Και τούτο είναι αυτονόητο, διότι ο νομοθέτης με τον ν. 4015/2011 εξομοιώνει ,όσον αφορά στην μεταχείρισή τους και στην φορολόγησή τους Αγροτικούς Συνεταιρισμούς με τις ΑΕΣ και εντάσσει τις ΑΕΣ με το άρθρο 1 του νόμου, όπως τροποποιήθηκε και ισχύει, στις Αγροτικές Συνεταιριστικές Οργανώσεις (ΑΣΟ) . Συνεπώς οι ΑΕΣ για να αντιμετωπίζονται , όπως οι αγροτικοί συνεταιρισμοί θα πρέπει να λειτουργούν σύμφωνα με τις συνεταιριστικές αρχές και αξίες.

Πρόβλημα, ίσως δημιουργήθηκε με τις περιπτώσεις (αν υπήρξαν) της συμμετοχής των τρίτων στις Σ.Ε .Τούτο μάλλον έχει επιλυθεί με συμφωνία κατά την σύνταξη του σχεδίου σύμβασης μετατροπής.

Συνεπώς Σ.Ε, οι οποίες δεν μετατράπηκαν σε ΑΕΣ, εφόσον δεν διαλύθηκαν, συνεχίζουν την λειτουργία τους σύμφωνα με τις διατάξεις του καταστατικού τους **εκτός βεβαίως συνεταιριστικού χώρου,**

και δεν έχουν προσβάσεις στα κίνητρα κ. λ. π, που αφορούν στις ΑΕΣ. Αποψη μας είναι ότι η λειτουργία τους είναι μη νόμιμη, διότι το άρθρο 32 του ν. 2810/2000, με βάση το οποίο λειτουργούσαν καταργήθηκε ρητά με το άρθρο δέκατο ένατο του ν. 4296/2014.

Ε. Ο νομοθέτης θέσπισε τις διατάξεις της παρ. 15 του άρθρου 61 του ν. 4277/2014, σύμφωνα με τις οποίες, οι γενικές συνελύσεις των αγροτικών συνεταιρισμών (ΑΣ), που προήλθαν από τις μετατροπές ΕΑΣ, ΚΕΣΕ, ΚΑΣΟ διορθώνουν όλα τα σφάλματα, που έκαναν κατά την εφαρμογή των διατάξεων περί μετατροπής τους, για δύο λόγους :

Ο πρώτος είναι η εξαιρετική δυσκολία υλοποίησης των μετατροπών λόγω του πλήθους των ατελειών του νόμου, όπως φάνηκε στην πράξη και ο δεύτερος η αδυναμία επανόδου **στην πρότερη κατάσταση**

.Τούτο διότι ο νόμος ρητά κατήργησε συγχρόνως με τη λήξη του χρόνου των συγχωνεύσεων/ μετατροπών και το νομικό πλαίσιο λειτουργίας των ΕΑΣ, ΚΕΣΕ και ΚΑΣΟ. Περαιτέρω οι ΕΑΣ ή ΚΑΣΟ, που συγκροτούσαν τις ΚΕΣΕ ή τις ΚΑΣΟ ήδη είχαν μεταβάλει νομική μορφή (ΑΣ ή ΑΕΣ) στην περίπτωση δε των ΕΑΣ, οι πρωτοβάθμιοι συνεταιρισμοί μέλη τους διαλύθηκαν. Η άνω διάταξη έχει ως εξής :

« 15. Ενώσεις Αγροτικών Συνεταιρισμών (ΕΑΣ), Κεντρικές Συνεταιριστικές Ενώσεις (ΚΕΣΕ) και Κοινοπραξίες Αγροτικών Συνεταιριστικών Οργανώσεων (ΚΑΣΟ), οι οποίες έχουν ήδη μετατραπεί σε Αγροτικούς Συνεταιρισμούς (ΑΣ), μπορούν να διενεργήσουν εκ νέου οποιαδήποτε πράξη είτε παρέλειψαν να διενεργήσουν είτε διενήργησαν πλημμελώς, η οποία αφορά στη διαδικασία συγχωνεύσεως ή και μετατροπής τους. Οι πράξεις αυτές θα πρέπει να εγκριθούν από τη γενική συνέλευση του νέου αγροτικού συνεταιρισμού, ο οποίος προήλθε από τη συγχώνευση ή και μετατροπή. Η διάταξη αφορά και όλες τις υποθέσεις, οι οποίες εκκρεμούν ενώπιον των Δικαστηρίων και αφορούν στους λόγους αυτούς».

ΣΤ. Όλα τα ανωτέρω, πρέπει κατά την άποψη μας να ληφθούν υπόψη στο προτεινόμενο σχέδιο νόμου του Υπουργείου Αγροτικής Ανάπτυξης και Τροφίμων, για τους Αγροτικούς Συνεταιρισμούς. Μόλις πριν από 11 μήνες (λήξη ισχύος μεταβατικών διατάξεων) ο ν.

4015/2011, με την κατάργηση της διαβάθμισης των αγροτικών συνεταιρισμών, δημιούργησε μια νέα συνεταιριστική γεωγραφία, η οποία δεν μπορεί να μεταβληθεί εκ νέου τόσο σύντομα, όπως προκύπτει από το Σχέδιο Νόμου. Επίσης δεν πρέπει να μείνουν αρρυθμιστες περιπτώσεις, που τετελεσμένα δημιούργησε ο ν. 4015/2011. Είναι άδικο για τους συνεταιρισμούς, οι οποίοι τα τελευταία χρόνια απέκτησαν πολλούς εχθρούς, με σημαντικότερο τον κάθε είδους διαχειριστή τους, να βρίσκονται πάλι αντιμέτωποι με νομοθετικές μεταβολές. Οι συνεταιρισμοί αποτελούν επιχειρήσεις, βεβαίως της κοινωνικής οικονομίας, πλην όμως δρουν και αυτοί μέσα στον ανταγωνισμό. Λόγω λοιπόν της ιδιομορφίας τους θα πρέπει να λειτουργούν σε ένα απόλυτα σταθερό και όχι συνεχώς μεταβαλλόμενο νομικό περιβάλλον.

Εξ άλλου οι συνεταιρισμοί μπορούν να λειτουργούν, στηριζόμενοι μόνο στις συνεταιριστικές αρχές και αξίες, που σημαίνει ότι για την λειτουργία τους δεν έχουν ανάγκη, νομοθετικών ρυθμίσεων. Στην Δανία, μια χώρα, που το συνεταιρισμοί παρουσιάζουν μεγάλη άνθιση (ARLA), οι συνεταιρισμοί λειτουργούν σύμφωνα με τις διατάξεις των καταστατικών τους.

Z. Τέλος δεν πρέπει να ξεχνούν και οι ίδιοι οι συνεταιριστές ότι οι διακηρύξεις για τις ανώτερες αξίες, που χαρακτηρίζουν τη δράση των συνεταιρισμών και οι κανόνες αλληλεγγύης και κυριαρχίας του ανθρώπου επί του κεφαλαίου, αποτελούν την εσωτερική δύναμη των συνεταιρισμών αλλά δεν μπορούν να αναπληρώνουν ή να υποκαταστήσουν ενδεχόμενη έλλειψη ανταγωνιστικότητας. Όπως έλεγε ο τέως Πρόεδρος της Διεθνούς Συνεταιριστικής Ένωσης (ICA) Lars Marcus ***“Οι συνεταιρισμοί δεν νοούνται χωρίς το ιδεολογικό τους περίβλημα. Όμως, μην υπερεκτιμάτε τη σημασία των συνεταιριστικών ιδεών. Οι ιδέες καθαυτές ποτέ δεν κάνουν τη δουλειά που εμείς οφείλουμε να κάνουμε***”

Ανδριανή-Άννα Μητροπούλου

Δικηγόρος- Πρώ ην Νομικός Σύμβουλος ΠΑΣΕΓΕΣ

Βουκουρεστίου 35 ,10673 Αθήνα, Τηλ. :210-3626530, 210-3610525

EMAIL : amitr@otenet . gr

